

«La figura d'autor torna a estar prestigiada»

Fa 25 anys, al Teatre Romea, s'estrenava «Una vella, coneguda olor». Josep Maria Benet i Jornet, guanyador amb aquesta obra de la primera convocatòria dels Premis Sagarra, iniciava una carrera professional marcada per la lluita entre la tenacitat i l'adversitat. Aquest aniversari coincideix amb l'estrena d'«Ai, carai», al Lliure i amb un moment de recuperació de la figura d'autor.

Blanca Lucas

Benet i Jornet encapçalà a inicis dels anys 60 una generació d'autors, procedents del teatre independent, representants d'un moviment teatral amb una forta càrrega reivindicativa, social i lingüística, que introduí nous plantejaments tècnics i formals al teatre català. El Premi Sagarra, instituit l'any 1963, donà opció a accedir a l'escena professional a aquesta generació de joves autors. I Josep Maria Benet i Jornet ha estat, com cap altre, l'autor més abocat a aquesta professió difícil. Vint-i-dues obres estrenades, vuit de les quals als circuits comercials, i publicades, tres traduïdes a l'estranger (francès i anglès), són el resultat d'una voluntat tossuda de sortir-se'n d'una professió heroica, especialment per l'autor de text contemporani, que en els darrers vuit anys ha estat substituït per autors clàssics i estrangers, i postergat a un pla irrellevant per les figures d'actors i grans directors escènics.

—*Josep Ma. Benet, ho diuen els manuals: portaveu de la generació dels Sagarra, fita de la nostra dramaturgia... Sembla que té assegurat un lloc en la història.*

—No, jo suposo que *Una vella, coneguda olor*, és una obra que té una certa importància històrica, perquè suposa l'aparició d'una nova manera d'entendre el teatre. Però una cosa és tenir importància històrica i una altra és ser bo. I jo no em considero portaveu ni capdavanter, ni el primer en importància, sinó senzillament, cronològicament el primer.

—*No em negarà el seu protagonisme en la panoràmica del teatre de text contemporani.*

—Jo he estat una persona constant, passés el que passés. Jo tenia molt clar que la meva aventura, que era el teatre, no la deixava per res del món. Potser per això sóc dels que té més obra,

també, però és clar, quantitat no vol dir qualitat.

—*Bé, ¿de què li venia a aquell autor jove, català, que l'any 1963 guanyà el Premi Sagarra, la seva passió pel teatre?*

—No ho sé, realment és un misteri. Jo sóc de barri, sóc d'origen molt humil. A casa meva no havíem anat mai al teatre. A mi el que m'encantava de petit era fer *tebeos*, inventar-me històries, dibuixar-les i escriure-les. Jo he estat educat amb els *tebeos*, el cine de barri, els serials de ràdio, el Coyote, les novel·les de duro i la mala literatura. A l'escola, als Escolapis de San Anton, havia fet dues representacions teatrals i m'havia agradat molt, molt, de fer-ho. Als 15 anys vaig entrar al quadro escènic del Centre Catòlic de la Parròquia del Carme. Llavors, la vida de barri era molt activa. Allà hi havia, per exemple, el Vázquez Montalbán. Mentre, anava fent el peritatge industrial. En aquells anys jo m'ho passava realment malament i l'única cosa que donava sentit a la meua vida era anar a assajar a les nits. Per mi tot voltava a l'entorn del teatre i, fins i tot, feia gràfiques sobre la importància dels papers que em donaven, que sempre eren molt petits.

—*Però, ¿quan va començar a escriure?, ¿quins van ser els seus primers contactes amb gent del teatre?*

—Això va ser quan vaig entrar a la Universitat. Tot va succeir d'una manera molt ràpida. Vaig començar a escriure teatre i vaig veure de seguida que tota la vida escriuria teatre. A la Universitat hi havia persones que em van ajudar molt, sobretot Jaume Torres i Joan Lluís Marfany. En Marfany em duria més tard a l'Institut d'Estudis Catalans, on donava classes de Literatura el Joaquim Molas, que per a mi va ser un vertader mestre. A la Universitat també hi havia l'Adrià Gual (nét de l'Adrià Gual), que llavors formava part de l'EADAG (Escola d'Art Dra-

màtic Adrià Gual) que dirigia Ricard Salvat. Aquell noi em va ajudar moltíssim. M'introduí a l'EADAG i em va convèncer de presentar *Una vella, coneguda olor* al Premi Sagarra, amb l'argument que seria la manera que alguna persona entesa se la llegís i després em pogués orientar sobre els meus errors i per on havia d'anar. Et pots imaginar la meua sorpresa i emoció en el moment del premi, amb el qual jo no havia somiat mai.

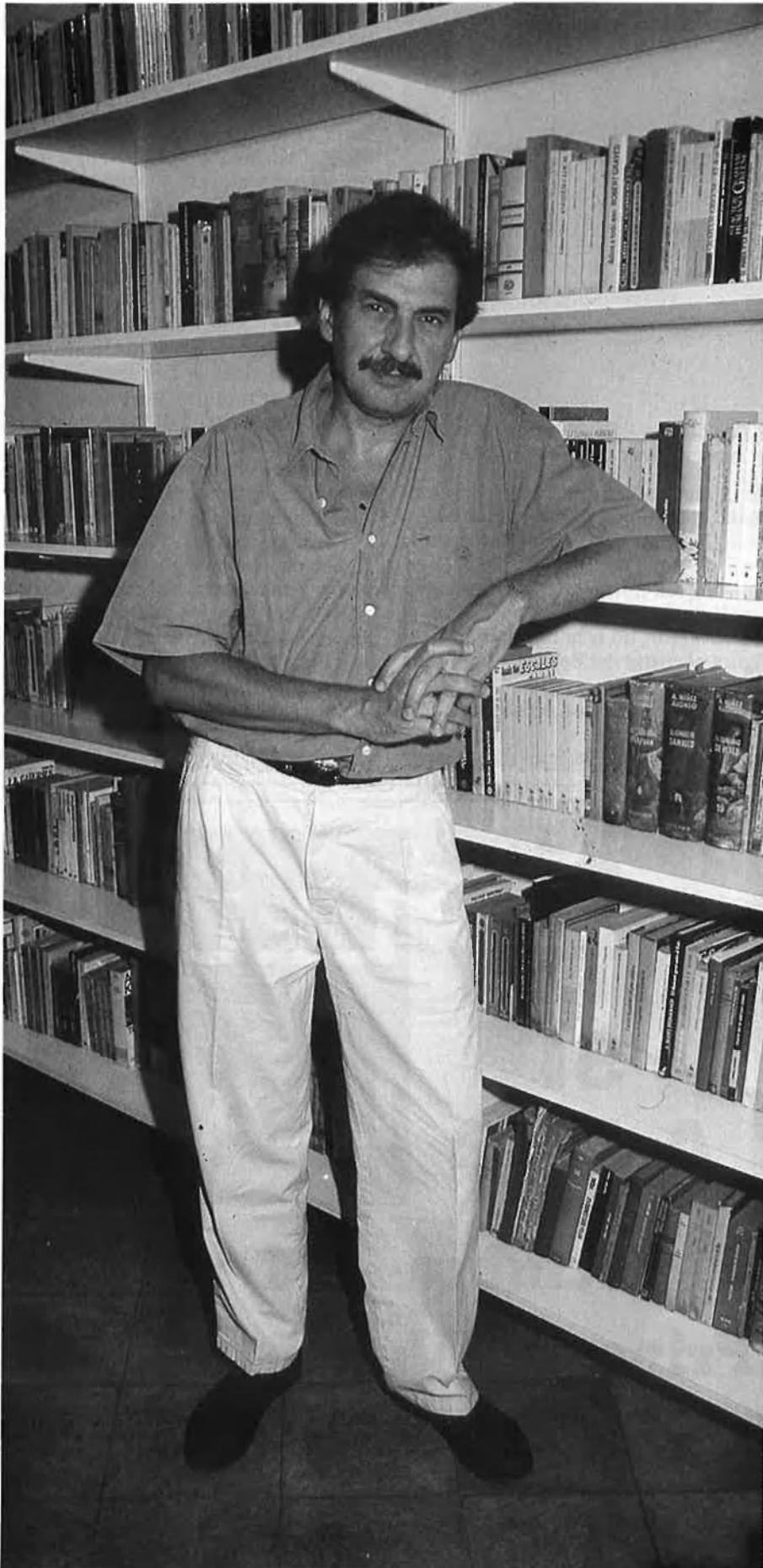
Un any més tard l'obra s'estrenava al Romea. Tot feia pensar en un futur de bons auguris per la figura d'autor català i per Benet i Jornet, en particular. Però no seria així. Josep Ma. Benet no tornaria a estrenar al teatre professional fins 7 anys més tard. De fet, fins al 1977 no començaria a estrenar amb una certa regularitat.

—*¿Com s'ho ha fet per a subsistir durant aquests anys de crisi del teatre de text?*

—Quan em vaig trobar amb aquesta crisi i que ningú no em feia cas, jo vaig seguir amb la constant de sempre: passi el que passi, jo sempre escriuré teatre. D'altres es van anar retirant o alternant la seva activitat d'escriptors amb altres feines. Jo vaig aguantar. Fins al 1975, que vaig començar a treballar per la TV, vaig passar moments realment de misèria. En alguns moments m'havia trobat sense un duro. Vivia molt angoixat, la veritat, però, és que no m'interessava cap altra feina que no vingués del teatre.

—*¿Com va anar això del seu lligam amb el circuit català de TVE?*

—Em van ajudar molt dues persones: el Francesc Nel·lo, director de teatre i Martín de Blas, que llavors era cap de programes. Buscaven guionistes i autors de teatre. Voldria dir que a mi també m'agrada fer coses més populars, per a un públic molt ampli amb formacions molt diverses. També és noble de fer gèneres de consum si es fa amb honestetat, si amb el teu produc-

«De mi ningú ha esperat mai res. Vull dir que no se m'ha fet massa cas».

te no renunciés a la teva visió del món. M'agrada fer-ho fins i tot pels meus orígens de nano de barri que escoltava serials i ràdio-teatres. Una altra qüestió important és que jo sempre he escrit en català, malgrat que alguna de les meves obres s'hagi estrenat o representat, després, traduïda al castellà, entre altres coses, perquè tinc la sort que no en sé escriure en castellà.

—*Paral·lelament ha continuat escrivint, publicant i estrenant. ¿Quina ha estat l'evolució del seu teatre, que havia estat durant anys titllat de realista?*

—Sí, se'm va penjar aquesta etiqueta, però d'això ja no es parla. A mi m'agradaria pensar d'aquí a molts anys que ho he fet tot, totes les formes possibles de teatre. Vaig començar pel realisme perquè m'agradava i m'agrada.

—*Però a vostè gairebé se l'ha acusat de fer teatre realista.*

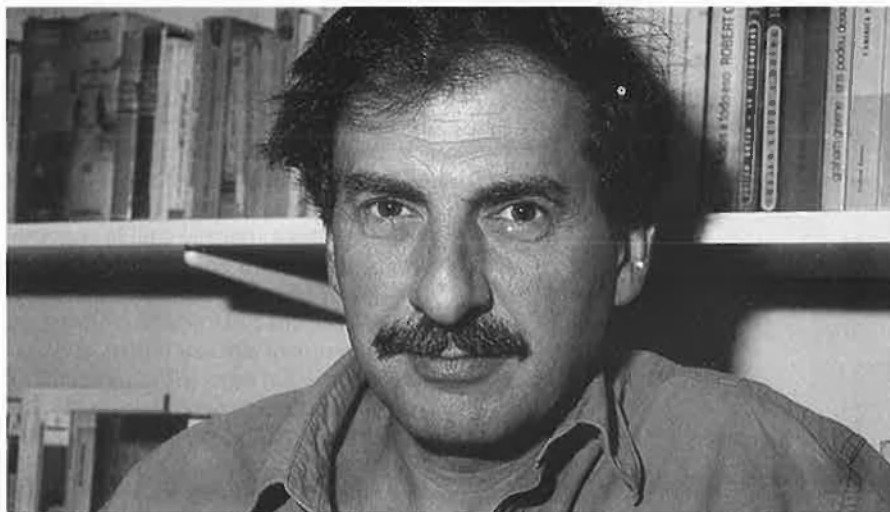
—Sí, se'm deia: tu ets realista perquè no ets capaç de fer altra cosa, perquè el realisme és més fàcil de fer. Però això és mentida. El realisme és sempre un artifici. A més, jo he introduït els símbols molt aviat en la meua obra, per exemple a *Cançó perduda*, la tercera que vaig escriure. *Berenàveu a les fosques* és plena de símbols i de signes i de segones lectures. I no diguem *Revolta de bruixes*: no vaig consentir que hi hagués ni una sola escena buida que no aportés una dada en el conjunt, que no fos capaç d'admetre una segona lectura.

—*Després s'ha parlat de teatre narratiu. ¿Com definiria vostè, el seu teatre?*

—Això seria més correcte. Jo em confesso una nul·litat per a definir el meu teatre. Si de cas, diria que una peculiaritat, en intentar expressar al màxim el que visc a través de les meves obsessions, és fer servir tècnicament el temps i l'espai de formes no normals. En l'*Ali Bei* això es veu molt clar, però ja es veia en *Cançons perdudes*. El que passa és que després de l'*Ali Bei* ja em va agafar el terror i em va semblar que això ja ho havia espremut al màxim. Vaig tenir por que això es convertís en un tic i em vaig obligar a escriure una comèdia clàssica com una mena d'autodisciplina de fer un teatre en el qual no pogués tornar-ho a fer. És a dir, que aquesta obra, *Ai, carai*, és una mena de frontissa.

—*Encara no s'ha estrenat i tinc entès que està a punt de publicar-ne una altra. ¿Quin és el nou repte, quin llençatge hi utilitza?*

—Sí, sortirà publicada el mes que ve i es diu *Desig*. La investigació va pel

ANNA NAVARRO

«Jo diria que enguany, menys en Flotats, tothom haurà estrenat autors catalans».

cantó del llenguatge, de l'atmosfera. És molt intimista, té molts pocs personatges.

—¿I no pensa que hi ha un Benet, també, que es va superant en qualitat?

—Jo sempre he fet un esforç per traspasar el meu propi sostre. M'agradaria pensar que això és així, però quan acabo una obra no estic mai content amb el que he fet. És a dir, no sé què he fet. És un moment en el qual tinc molta por. Sempre la dono a lle-

gir a algunes persones i em vaig animant quan diuen que allò està bé.

—¿No creu que potser s'ha esperat molt de vostè?

—No, de mi ningú ha esperat mai res. Vull dir que no se m'ha fet massa cas. D'autor, no n'hi ha cap que sigui figura al costat del Boadella, del Lluís Pasqual, del Puigserver.

—¿Això vol dir que ens en sortim del teatre d'autor?

—Jo penso que sí, que fa un parell

d'anys que s'ha tombat la truita. Jo estic esperançat. La prova és que aquest any tindrem una quantitat d'estrenes d'autor català com no havíem tingut mai, jo crec, des d'abans de la guerra: Jordi Teixidó, Muñoz Pujol, Vázquez Montalbán traduït per mi, i alguna altra sorpresa que ens amaga el Centre Dramàtic. Un altre al Condal, i el Ramon Gomis i jo mateix, que estrenarem al Lliure. Sí, jo diria que menys el Flotats, tothom haurà estrenat autors catalans.

Ara es comprèn la necessitat d'aquesta figura. El cas del llançament del Sergi Belbel ja fou simptomàtic. Per a mi és més que merescut, el que passa és que n'hi ha d'altres, com Roderic Sirera, valencià, que penso que és una injustícia que no se li estigui fent més obra. És un dels autors, jo crec, més interessants de la meua generació.

Però, en conjunt, jo crec que sí, la figura de l'autor torna a estar prestigiada. Però que defensi el teatre de text no vol dir que pensi que és l'única cosa que ha d'existir. A mi no m'interessa salvar-me sol. Em sento implicat en una cultura que està en perill, que és la catalana, i vull contribuir, amb altra gent i des del teatre, a salvar part d'aquesta cultura. □

**SÍ
A TVV
SÍ
A TV3**

**LLUÍS
LLACH**

Dies 6 i 7 d'octubre - 11 nit

Teatre Princesa (València)

Venda anticipada: Bastida (Ontinyent), Tres en Ratlla (Sagunt), Xúquer (Alzira), La Costera (Xàtiva), Faristol (Castelló), Tres i Quatre (València), La Màscara (València), Cafè Lisboa (València)

CRIDA A LA SOLIDARITAT